

Kemény István

FEKETE VINCE: SZÁRNYVONAL

– A kötetbemutató bevezetője¹ –

Egy szarvas könyököl az asztalon egy sivár szobában. Konkrét szarvas. Látjuk a két elülső patáját az asztal fölött, ahogy a sörényébe túr velük. Két hátsó lába az asztal alatt. Igen, ez egy valódi szarvas. A szobában hideg van. És csönd. Ha esetleg még sincs csönd a szobában, akkor minden bizonnyal a Metallica *Nothing else matters* című száma dübörög: *semmi más nem számít*. Vagy szólhat még a szobában Bartók *Cantata Profanája* is. De igazából egyáltalán nem számít, hogy mi szól, mert ebben a szobában bármilyen zajtól csak még nagyobb lenne a csönd. És persze úgyse hallunk semmit, mert egy versben vagyunk. Fekete Vince egyik versében. A vers címe *Nothing else matters*, alcíme: *Cantata Profana*. A szoba kietlen. A szarvas fájdalmasan komor. Olvassuk, mit gondol: „És sajog, fáj, béna és sötét, tejfehér és néma és szürke minden.”

Azt hiszem, hogy ez a szarvas és ez a szoba együtt nem más, mint a Szerelmi Bánat allegóriája. A vers szerzője tehát ősrégi eszközzel él, az allegóriával, és mégis – vagy éppen ezért? – brutálisan erős hatást tesz a mai olvasóra.

Fekete Vince mintha megfordította volna a modern költészet legmasszívabb trendjeit, azt, hogy minél tömörebben kell fogalmazni, és azt, hogy a költői alakzatok között a metafora, a hasonlat, a szimbólum minden körülmények közt felülírja a nehézkesnek tartott allegóriát. Az elmúlt jó száz év során az allegória középkori vagy inkább tizenkilencedik századi, aranyjánosos, mindenképpen idejétmúlt, túlhaladott valaminek számított. Fekete Vincénél viszont mintha az allegória megerősödve térne vissza, és erősebbé válna minden más költői eszköznél.

Vegyük példának a magashegyi bűvárt. A magashegyi bűvár szimbólumnak is gyönyörű, és ezer megfejtésünk lehet arra, hogy vajon mit

1 A 2018. november 5-én a budapesti Magvető Caféban elhangzott szöveg javított változata.

jelent, úgy, ahogy Ady Fekete Zongorájára is – de Fekete Vince versében a magashegyi bűvár mintha elsősorban mégiscsak egy magashegyi bűvár lenne, aki társaival a Andokban felcipel 100 kilónyi felszerelést 6000 méter magasba, hogy ott 2 métert merüljön a hegyi tóba, szóval egy extrém sportoló, egy örült, de aki ma, a 21. században egy reális egzisztencia: mindegyikünknek van legalább egy extrém sportoló ismerőse. *A fenti szféra* című verset olvasva úgy érezzük, hogy már önmagában az is teljes és legitim mondanivaló, hogy magashegyi bűvárkodás tényleg van, sőt, mintha még azt is kijelentené a vers, hogy annak a társadalomnak vége, amelyikből senki nem kockáztatja az életét. De aztán legvégül, mintegy mellékesen, mégiscsak kiderül még valami: az, hogy a magashegyi bűvár bizony még allegória is: a Költőé.

És ugyanígy működik a kötet címét adó vers is: „Szárnyvonal: az voltam neked.” Ennek a versnek a magva nem más, mint ez a kis mondat, amit látszólag indulat nélkül mond ki a vers beszélője az első szakasz végén. Akkor is jól működne a vers, ha itt vége lenne. De igazából csak most kezdődik, mert Fekete Vince konkrét, akkurátus és gyönyörű mondatokkal le is írja, hogy milyen is egy szárnyvonalon utaz(gat)ni, hogy mi abban a szép, a megnyugtató, az örök. Mi benne a boldogító. És így kerülünk a vers végére abba a hangulatba, hogy szinte vágyunk elhagyott szerelmesnek lenni egy vasúti szárnyvonalon, a világ vége felé dőcögve.

És magyarázhatnám tovább Fekete Vince gyönyörű allegóriáit, amikor például a két, éppen szakító szerelmest ködből kiálló hegycsúcsokhoz hasonlítja:

„Gondolataik, mint a fenyők csúcsai és a
[hegytetők,
amikor a lábukhoz ereszkedik a köd: a koronák látják
[egymást...
de elszakadnak gyökereik...”

Magyarázhatnám tovább, de itt abbahagyom. Attól, hogy van varázspálcánk és módszerünk, még nem fogunk tudni varázsolni. Nem tudom a titkát, hogy Fekete Vince hogy változtatta át az embert szarvassá, de valahogy megtette. És ahol ilyesmi megtörténhet, az nagy költészet. Úgyhogy bevezetésül már csak ennyit: nagyon-nagyon örülök, hogy ezzel az új kötettel ez a nagy költészet most már véglegesen megérkezett a magyarországi olvasókhoz is.